

Projektplan: Dialogprocess för vattenskyddsområden

1. Sammanfattning av projektet

Tillgången på vatten för vattenförsörjningen är ett av våra viktigaste samhällsintressen och en förutsättning för tillväxt. Det ställer höga krav på skydd mot sådana verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet. Inrättandet av vattenskyddsområden är en av de viktigaste åtgärderna för kvaliteten på dricksvattnet.

På Gotland är dricksvattenfrågan ständigt aktuell och prioriteras högt. Många allmänna vattentäkter har problem med vattenkvaliteten, och under de senaste åren har ett flertal vattentäkter av olika anledningar tvingats stänga igen. Flera viktiga allmänna vattentäkter på Gotland saknar idag vattenskyddsområde, och projektets mål är att öka intensiteten på inrättandet av vattenskyddsområden. Detta skall genomföras genom en dialogprocess med en serie av möten, som mynnar i en arbetsmetod för hur olika intressen och perspektiv kan hanteras i arbetet med vattenskyddsområden. Under åren 2016-2017 testas metoden i de områdena där vattenskyddsområden skall bildas, för att sedan under 2017 utvärderas och eventuellt justeras.

2. Bakgrund och problembeskrivning

Grundvattenfrågor med speciellt fokus på brist och föroreningar har de senaste åren fått en ökad uppmärksamhet på Gotland. Problemen har sitt ursprung i att de naturgivna förutsättningarna i form av berggrundens struktur, jordtäcket omfattning och närheten till salt grundvatten ofta är ogynnsamma. Till detta kommer mänsklig påverkan i form av uttag, infiltration av avlopp, användning av bekämpningsmedel, lagring och spridning av gödsel m.m., vilket i varierande grad lett till kvalitets- och kvantitetsproblem i både allmänna och enskilda vattentäkter. Under de senaste åren har ett flertal allmänna vattentäkter tvingats stänga igen pga kvalitetsproblem. Flera allmänna vattentäkter på Gotland saknar också vattenskyddsområde.

Fyra av Gotlands totalt femton grundvattenförekomster har under år 2013 bedömts ha otillfredsställande kemisk grundvattenstatus. Vidare bedöms elva av grundvattenförekomsterna, eller 73 %, vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk grundvattenstatus till år 2021. Den viktigaste åtgärden för att klara miljökvalitetsnormerna för grundvatten är just intensifiering av arbetet med vattenskyddsområdena. Enligt ramdirektivet för vatten skall alla vattentäkter ha ett godtagbart skydd senast 2015.

Vid arbetet med Förstudie för Regional vattenplanering framkom tydligt att skydd av vatten är en viktig fråga inför Gotlands framtid. I projektrapporten till förstudien anges att det är av största vikt att arbetet med vattenskyddsområden prioriteras, genom samverkan, lagstiftning och ekonomiska överenskommelser. Vidare anges det övergripande samarbetet mellan Region Gotland och Länsstyrelsen som en viktig framgångsfaktor.

Dricksvatten är också en viktig del i arbetet med miljökvalitetsmålen. Vattenskyddsområden är en del av miljömålen för både *Grundvatten av god kvalitet* och *Levande sjöar och vattendrag*.

Det finns således ett stort behov av att intensifiera arbetet med att upprätta skyddsområden för de återstående vattentäkter som ännu inte har sådana, inte minst mot bakgrund av även klimatförändringar framöver kommer att påverka grundvattensituationen på Gotland negativt.

Region Gotland har under lång tid arbetat med att ta fram ett vattenskyddsområde för Visbys dricksvattentäkter. Tyvärr har arbetet mött flera hinder och svårigheter, vilket medfört att arbetet dragit ut på tiden. För att i framtiden förhindra att processerna blir så långa görs bedömningen att en dialog- och förankringsprocess är nödvändig för att ytterligare 11 vattenskyddsområden skall kunna beslutas under de närmaste åren.

Under 2013 upprättades en plan för arbetet och de vattenskyddsområden som prioriteras inom tidsperioden 2014-2015 är Bästeträsk, Åminne, Roma, Träkumla och Burs. Under 2016-17 beräknas (i prioriteringsordning) följande återstående områden bli klara: Kappelshamn, Martebo, Väskinde, Hemse, Lojsta och Fårö.

3. Syfte och mål

Projektet genomförs i syfte att öka takten på införandet av vattenskyddsområden i Gotlands län.

Vidare syfte med projektet är att ta fram en arbetsmetod för hur man inom arbetet med vattenskyddsområden kan hantera olika intressen och perspektiv. Projektets syfte är också att öka möjligheterna att miljökvalitetsnormerna för Gotlands grundvattenförekomster uppnås, samt att öka kunskapen i det gotländska samhället om vattenskyddsområden och grundvatten.

4. Utvärdering och avslut

Utvärdering av projektet kommer att genomföras dels efter att arbetsmodellen har tagits fram, dvs i andra halvan av år 2015. Dessutom kommer en utvärdering av hela projektet att genomföras år 2017.

5. Förväntade resultatindikatorer

- 2014: 3 st möten genomförda med processledare
- 2015: 3 st möten genomförda med processledare
- 2015: En arbetsmetod för hur man kan hantera olika intressen och perspektiv tas fram
- 2017: Arbetsmetoden testad för ett antal vattenskyddsområden
- 2017: Utvärdering och eventuellt justering av arbetsmetoden

6. Projektorganisation

Projektledare är Frida Eklund.

Projektgruppen består av Frida Eklund och Rikard Widén.

Till projektgruppen finns också knutet en särskild referensgrupp, som består av Claudia Castillo, Jonas Aaw, Susanne Pettersson och Jan von Wachenfeldt, samtliga Region Gotland. Vidare består referensgruppen av Jan Ekdahl, LRF och Susanna Hogdin, Havs- och vattenmyndigheten.

7. Genomförande

Dialogprocess

Dialogprocessen skall uppnå resultat genom dialog med allmänhet och berörda markägare. Eftersom skyddsföreskrifter normalt leder till ett antal restriktioner är det viktigt att vattenskyddsarbetet sker i en nära dialog med olika aktörer. Projektet skall också ge en ökad ömsesidig förståelse för olika aktörers synvinklar, vilka olika lagar och direktiv som myndigheter har att rätta sig efter och varför dricksvatten är ett viktigt samhällsintresse.

Dialogprocessen är tänkt att genomföras med hjälp av mötesmetoder som skapar resultat, delaktighet och förankring under mötena samt inspirera de deltagande aktörerna att finna de bästa lösningarna.

Följande mötesaktiviteter är inplanerade under i första hand 2014-2015. Samtliga möten leds av en konsulterad processledare.

1. Förmöte processledare – Region Gotland.

Syfte: att sätta in processledaren i förutsättningarna kring bildandet av vattenskyddsområden ur ett myndighetsperspektiv.

2. Förmöte processledare - LRF.

Syfte: att sätta in processledaren i förutsättningarna kring bildandet av vattenskyddsområden ur ett markägarperspektiv.

3. Tre stycken dialogmöten kring Vattenskyddsområden på Gotland, med särskilt inbjudna organisationer.

Syfte: att identifiera frågor som är viktiga i processen med bildandet av vattenskyddsområde, få en gemensam grund och öka förståelsen för varandra. Genomförs under höst 2014 – vår 2015.

4. Kvällsmöte med öppen inbjudan med fokus på de 11 områden där vattenskyddsområden skall inrättas.

Syfte: att identifiera frågor som är viktiga i processen med bildandet av vattenskyddsområde, få en gemensam grund och öka förståelsen för varandra.

Arbetsmetod

Resultatet från dialogmötena skall mynna ut i en arbetsmetod för hur olika intressen och perspektiv kan hanteras i arbetet med vattenskyddsområden.

Under åren 2016-2017 testas sedan metoden i de områdena där vattenskyddsområden skall bildas, för att sedan under 2017 utvärderas och eventuellt justeras.

Under 2016-2017 diskuteras också om metoden kan användas vidare i arbetet med större enskilda vattentäkter, dvs enskilda vattentäkter som betjänar mer än 50 personer eller tar ut mer än 10 m³/dygn.

Informationsbroschyr

En broschyr "Varför VSO" tas fram av Region Gotland med information om varför vattenskydd viktigt, grundinformation om kommunala vattentäkter osv.

Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	2014	2015	2016	2017
Informationsbroschyr				
Dialogmöten				
Arbetsmetod tas fram				
Arbete med de aktuella områdena enligt metoden				
Uppföljning och utvärdering				

8. Budget (preliminär)

Budgeten är fastställd för 2014, men är ännu preliminär för år 2015-2017.

Kostnader	2014	2015	2016	2017
Dialogprocess – konsultarvode möten och framtagande av arbetsmodell	150 000	200 000	150 000	110 000
Dialogprocess – arbete Lst, inkl projektledning	125 000	160 000	250 000	250 000
Dialogprocess – arbete RG	50 000	100 000	100 000	100 000
Informationsmaterial "Varför VSO"	50 000			
Utvärdering		40 000		40 000
Summa	375 000	500 000	500 000	500 000

9. Informationspridning

Informationspridning, kommunikationsplan samt en projektwebb kommer att genomföras samlat för hela åtgärdsprojektet (ramprojektet).

10. Överlämnande och avslut

Efter projektets genomförande överlämnas en rapport till projektgruppen som sammanställer hela åtgärdsprojektet (ramprojektet) för vidare rapportering till Havs- och vattenmyndigheten 2017.